

ПОШИВАЛОВА

Олена Володимирівна
elenaposhivalova1956@gmail.com

УДК [620.92:338.45] (447)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ФАКТОРИНГОВИХ ПОСЛУГ В
УКРАЇНІ ТА СВІТІ

МИХАЛОЧКИНА

Марина Олександрівна
maryresh168@gmail.comканд. фіз.-мат. наук, доцент,
Дніпровський національний
університет імені Олеся ГончараCURRENT TRENDS IN THE
DEVELOPMENT OF FACTORING
SERVICES IN UKRAINE AND
WORLDWIDEмагістрант, Дніпровський
національний університет
імені Олеся Гончара

У статті доведено, що факторингові послуги мають позитивну тенденцію розвитку як ефективний інструмент реінвестування. Проаналізовані галузі господарства в країнах-членів Європейського Союзу, які найбільше використовують факторинг. Розглянуто проблеми та перспективи розвитку факторингу в Україні. Визначено переваги застосування факторингу для суб'єктів господарювання. Реалізація запропонованих пропозицій щодо підвищення ефективності управління факторингом є дієвим інструментом максимізації прибутку на підприємствах.

* * *

В статье доказано, что факторинговые услуги имеют положительную тенденцию развития как эффективный инструмент реинвестирования. Проанализированы отрасли хозяйства в странах-членов Европейского Союза, которые больше всего используют факторинг. Рассмотрены проблемы и перспективы развития факторинга в Украине. Определены преимущества применения факторинга для субъектов хозяйствования. Реализация предложенных предложений по повышению эффективности управления факторингом является действенным инструментом максимизации прибыли на предприятиях.

* * *

The article establishes that factoring services manifest a positive development trend as an efficient reinvestment instrument. The objective of the article is to research theoretical foundations of the development of factoring in Ukraine and around the world.

The paper provides an elaborate analysis of economic sectors within EU member states that make largest use of factoring services. In the UK factoring is not maintained by manufacturing companies, wholesale and retail companies and service companies. The biggest demand for factoring services in Denmark is observed in textile industry, in Greece – in food industry, in Austria – in processing and chemical industry.

The article considers the problems and prospects for the development of factoring in Ukraine. The study determines key advantages of using factoring for economic entities. The trend towards the growing interest in the factoring services in Ukraine is observed. It is stipulated by the aggravation of the competitive activity in the market of factoring services between the banking institutions and factoring services companies. Further to it, small and medium businesses generally tend to have a quality debtor portfolio and strive to work with large purchasing customers. Factoring operations are commercially advantageous for business entities due to the possibility to decrease the costs of managing bad debt obligations and to build up own assets.

The realization of suggested propositions related to the efficiency improvement of factoring management is a viable instrument of profit maximization for the enterprises. Despite an active development of the factoring services in Ukraine, there still exists a string of limiting factors, such as political instability in Ukraine, lack of confidence on the part of entrepreneurs with regard to the mechanisms of factoring, increase in the product cost, associations with the credit and complications of the document workflow.

Ключові слова: факторинг, дебіторська заборгованість, фінансові послуги, джерела фінансування, грошові вимоги

Ключевые слова: факторинг, дебиторская задолженность, финансовые услуги, источники финансирования, денежные требования

Keywords: factoring, accounts receivable, financial services, sources of financing, monetary claims

ВСТУП

Дебіторська заборгованість є досить варіативним та динамічним елементом оборотних активів, крім того, останнім часом на вітчизняних підприємствах відбувається збільшення дебіторської заборгованості. Це обумовлено зростанням недисциплінованості покупців, так і наслідок – призводить до нестачі фінансових ресурсів підприємства, що необхідні для ведення ефективної господарської діяльності. Виникає необхідність визначення пріоритетних напрямів розвитку сучасних систем управління дебіторською заборгованістю, однією з яких є послуги факторингу. Останнім часом спостерігається зростання зацікавленості до послуг факторингу підприємствами України, адже із збільшенням ділової активності, зростає потреба в оборотних коштах, необхідних для фінансування поточної діяльності, що

потребує залучення додаткового капіталу.

Проблемам розвитку механізму факторингу присвячено багато наукових праць вітчизняних дослідників таких як К.П. Дацко [4], Г.В. Міокова [5], В.В. Шевченко [8], О.І. Чепис [7], О.В. Григораш [2], Т.В. Гільорме [1].

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження теоретичних засад розвитку факторингу в Україні та світі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. При проведенні дослідження були використані наукові методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Як показав світовий досвід, найбільш динамічно розвиваючою формою рефінансування на сучасному етапі є факторинг. Розвиток механізму факторингу у світі припадає на 80-ті рр. XX ст., коли за 10 років оборот факторингових операцій збільшився в Італії у 74 рази, в Іспанії – в 14 разів, у Франції – у 8 разів. В Україні факторинг започаткований у 2001 р. відповідно до законодавства, але через підвищення інфляції і нестабільності економічної ситуації в країні довіру до факторингу було підірвано особливо у 2008 р. [4]. Станом на 31 грудня 2017 р. у Державному реєстрі фінансових установ наведена інформація про існування 422 фінансових компаній, що мають право надавати послуги факторингу [3].

Зовсім не дивно, що факторингові операції набувають популярності адже факторинг дозволяє клієнту-постачальнику мінімізувати ризики, пов'язані з відстрочкою оплати придбання товару або послуги, зменшує необхідність у відволіканні значних адміністративних ресурсів для отримання оплати від покупця за поставлений товар або послугу і надає можливість постачальнику отримати кошти за свою протерміновану дебіторську заборгованість.

Правова сутність факторингу полягає у одержанні клієнтом від фінансової установи (фактора) грошових коштів в обмін на відступлення останньому належного його права грошової вимоги до третьої особи, тобто боржника за укладеним між ним та клієнтом договором. Кредитор, якому належить право грошової вимоги до свого контрагента, не чекаючи оплати за проданий товар, роботу чи послугу, передає свою вимогу банку чи іншій фінансовій установі, одержуючи за це грошові кошти.

На основі статистичних даних Глобального факторингу FCI можемо стверджувати, що обсяг факторингових операцій у світі за 2017 р. складає 2 335 млрд. євро [6]. У нашій країні дані Національної комісії, що

здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, стверджують про укладання протягом 2017 р. 29 048 договорів факторингу (що на 13,3 % або 4 463 одиниць менше від минулого року) на загальну суму 31 363,4 млн. грн., що на 85,7 % (тобто 14 475 млн. грн) більше порівняно з 2016 р.. Із зазначеної кількості договорів виконали 27 669 на суму 53 062,4 млн. грн. [3].

Отже, спостерігається тенденція збільшення інтересу до послуг факторингу. Починаючи з кінця 2015 р. вартість договорів факторингу збільшилась на 3 973,5 млн. грн. Причиною зростання є загострення боротьби на ринку факторингових послуг між банківськими установами та факторинговими компаніями. Це викликано тим, що на відміну від минулих років, коли банки обслуговували переважно великий та середній бізнес, на сьогодні банківські установи активно співпрацюють з малим бізнесом, який найбільше потребує постійного поповнення оборотних коштів. Крім того, малі та середні підприємства, як правило, мають якісний портфель дебіторів, та прагнуть працювати з великими покупцями. Факторингові операції вигідні для юридичних осіб у зв'язку з появою можливості зменшити витрати на адміністрування проблемних боргових зобов'язань і наростити свої активи [2].

Динаміка структури джерел фінансування факторингових операцій за 2015-2017 рр. є досить нестійкою та істотно коливається. В першу чергу, це обумовлено зміною частки позикових коштів юридичних осіб, власних коштів та інших джерел.

На кінець 2017 р. на відміну від 2016 р. відбулося збільшення фінансування факторингових операцій за рахунок: позикових коштів юридичних осіб на 3 887,6 млн. грн. (380,8 %), банківських кредитів на 698,8 млн. грн. (202, 3 %) та інших джерел на 1 873,0 млн. грн. (85,7 %).

Детальніше зміни у динаміці джерел фінансування таких операцій показано на рис. 1.

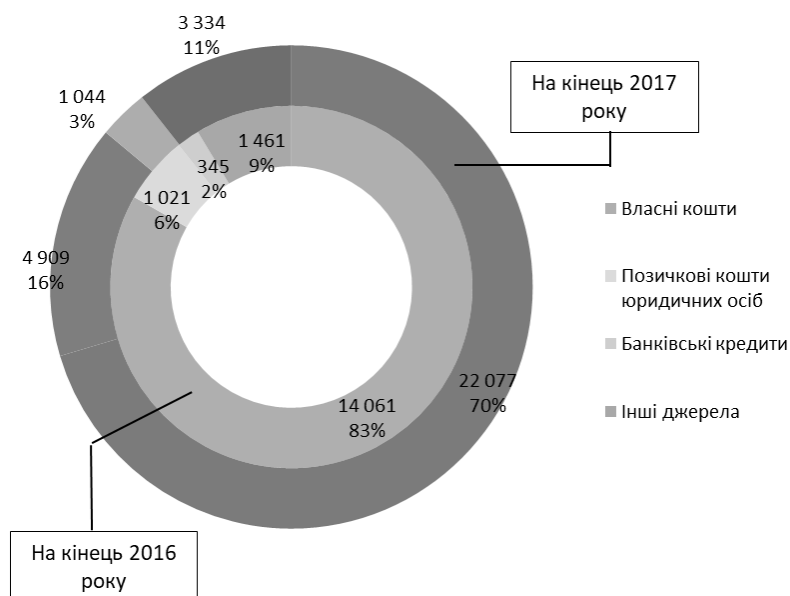

Рис. 1. Розподіл джерел фінансування операцій факторингу в Україні за 2016-2017 рр. [побудовано авторами на основі [3]]

За 2017 р. частка власних коштів є найбільшою серед інших джерел фінансування і складає 70 %, що на 13 % менше від 2016 р. (83 %). Обсяг позикових коштів юридичних осіб на кінець 2017 р. складає 16 %, що на 10 % більше минулого року. Інші джерела фінансування – 11 %, що на 2 % більше від 2016 р.. Найменша частка серед усіх джерел фінансування припадає на банківські кредити, їх частка у 2017 р. складає 3 %, що лише на 1 % більше минулого року.

Станом на кінець 2017 р. найбільше зростання кількості договорів факторингу припадає на транспорт. Обсяг фінансових послуг за договорами факторингу у цій галузі збільшився у 34,9 разів, тобто на 244,3 млн. грн. На другому місці металургія, обсяг факторингових договорів цієї галузі збільшився у 11,4 рази (або на 80,0 млн. грн.). Третє місце серед наведених галузей посідає сфера послуг, у якій сконцентрована найбільша вартість таких договорів. У 2017 р. порівняно з минулим роком обсяг укладених договорів факторингу у цій галузі збільшився на 391,0 % (або на 4 383,7 млн. грн). На наступному місці сільське господарство у якому обсяг укладених договорів збільшився на 343,1 % (або 234 млн. грн).

Щодо зарубіжного досвіду використання факторингових послуг слід відмітити, що, наприклад, у Великобританії факторинг не обслуговують виробничі компанії, компанії оптово-роздрібною торгівлі і сфери послуг. Найбільший попит на послуги факторингу у Данії спостерігається у текстильній промисловості, у Греції – у харчовій, в Австрії – переробній та хімічній промисловості [4].

ВИСНОВКИ

Незважаючи на активний розвиток факторингових послуг в Україні є низка стримуючих факторів, до них можна віднести політичну нестабільність в Україні, недостатню довіреність підприємців до механізмів факторингу, збільшення вартості продукції, асоціювання з кредитом та труднощі документообігу.

Список використаних джерел

1. Гільорме Т.В., Прохватило О.О., Хроленко Н.Л. Особливості організації обліку розрахунків з контрагентами в умовах невизначеності. *Економіка і фінанси*. 2018. № 5. С. 10-16.
2. Григораш О.В., Тарасюк Д.В. Розвиток ринку факторингових послуг в Україні та світі. *Молодий вчений*. 2017.

№ 9. С. 511-513.

3. Дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг про стан і розвиток фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-finansovykh-kompanii-lizynhodavtsiv-ta-lombardiv-Ukrainy.html>

4. Дацко К.П. Факторинг як ефективний інструмент управління в умовах кризи неплатоспроможності. *Економічні науки*. 2016. № 24 (3). С. 43-49.

5. Міокова Г.В. Факторинг: сутність та особливості в Україні: зб. наук. праць. Кіровоград: КНТУ, 2012. С. 84-89.

6. Статистичні дані Глобального факторингу FCI (Factoring Chain International). URL: <https://fci.nl/en/home>

7. Чепис О.І. Сутність факторингу та його переваги над іншими фінансовими інструментами. *Науковий вісник УжНУ. Вип. 44*. 2017. С. 91-96.

8. Шевченко В.В. Факторинг: нові можливості фінансування. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2007. № 3. С. 66-72.

References

1. Hilorme T.V., Prokhvatylo O.O., Khrolenko N.L. Peculiarities of organizing accounting for settlements with contractors under conditions of uncertainty. *Economics and Finance*. 2018. № 5. pp. 10-16. (in Ukrainian).
2. Hrygorash O.V., Tarasyuk D.V. The development of the factoring services market in Ukraine and in the world. *Young Scientis*. 2017. № 9. pp. 511-513. (in Ukrainian).
3. Data of the National Commission, which carries out the state regulation in the spheres of financial services markets regarding the state and development of financial companies, lessors and pawnshops of Ukraine. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-finansovykh-kompanii-lizynhodavtsiv-ta-lombardiv-Ukrainy.html> (in Ukrainian).
4. Datsko K.P. Factoring as an effective management tool in a crisis of insolvency. *Economic sciences*. 2016. № 24 (3). pp. 43-49. (in Ukrainian).
5. Miokova H.V. Factoring: Essence and Features in Ukraine. Kirovohrad: KNTU, 2012. pp. 84-89. (in Ukrainian).
6. Statistical factoring data FCI (Factoring Chain International). URL: <https://fci.nl/en/home> (in Ukrainian).
7. Chepys O.I. The essence of factoring and its advantages over other financial instruments. *Scientific herald of UzhNU*. 44. 2017. pp. 91-96. (in Ukrainian).
8. Shevchenko V.V. Factoring: New Funding Opportunities. *Economic Bulletin of the National Mining University*. 2007. № 3. pp. 66-72. (in Ukrainian).